

### **Wolf, wolf.**

Eben Venter. Kaapstad: Tafelberg, 2013.  
274 pp. ISBN 978-0-624-05499-3.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v50i2.24>

Die titel van Eben Venter se sewende roman herinner aan die kinderspeletjie “Wolf, wolf hoe laat is dit?” Dié gegewe sluit op verskeie wyses aan by ’n aantal sleutelaspekte in die roman. Dit beklemtoon die manipulasiespel tussen karakters—geliefdes (die hoofkarakter Mattheüs Duiker en Jack), vader en seun (Benjamin Duiker en Mattheüs), werkgewer en werknemer (Mattheüs en Emile) en buurvrou en buurman (Sannie en Benjamin). Die karakters neem aktief deel aan psigologiese speletjies om hul sin te kry. Slinksheid en onderduimsheid kenmerk hul interaksie—een van die beste voorbeelde is die sluheid van Mattheüs se Kongolese werknemer, Emile, wat deur sy bedrog veroorsaak dat Mattheüs sy besigheid verloor: “Toe gewaar hy dat hy met ’n oormag te make het soos die vyand by die Slag van Bloedrivier, net meer geslepe, die twee polisiemanne en Emile en daai hond van hom en sy drie makkers is almal kop in een mus, omgekoopte dose.” (267)

Verder is die “Wolf, wolf”-gegewe aanduidend van die hoofkarakter, Mattheüs Duiker se toenemende ondergang—sy vader laat hom uit sy testament, sy vader se huis word na sy afsterwe opgeveil en hy is sy kafee kwyt. Teen die einde van die roman het Mattheüs byna alles verloor waaraan hy waarde heg. Sy ondergang neem ’n aanvang as sy minnaar, Jack, een aand met ’n wolwemasker by die Duiker-woning opdaag en Mattheüs manipuleer om in te trek in weerwil van Benjamin Duiker se duidelike verbod. Dus word die kinderspeletjie ’n metafoor vir die uitdaging van gevestigde ordes, maar beklemtoon dit ook die prekêre aard van die hedendaagse Suid-Afrikaanse samelewing.

Die roman ondersoek verskillende fasette van Afrikaner-manlikheid. Aan die een kant

verteenwoordig Mattheüs se vader, Benjamin, ant Sannie, Sissie en Marko die heteronormatiewe orde wat nou verweef is met patriargale gesag. Binne dié orde word jou manlikheid bepaal deur onder meer ’n suksesvolle loopbaan, materiële welvaart (verkieslik ’n Mercedes-Benz en herehuis in Rondebosch), ’n stabiele huwelik met ’n vrou, suksesvolle kinders en ’n Christelike geloofsoortuiging.

Aan die ander kant is daar Mattheüs, Jack en Mattheüs se oom, Hannes wat nie inskakel by die dominante heteronormatiewe kultuur nie. Hul homoseksuele oriëntasie sluit hulle uit—hulle word die slagoffers van ’n stelsel wat hul belange ontken. ’n Tragiese voorbeeld hiervan is oom Hannes wat tot ’n lewe van eensaamheid en berou gedoem is, omdat hy nooit sy groot liefde vir Paultjie kon verwesenlik nie.

Heteroseksuele dominansie en patriargale mag eis dus sy slagoffers—hiervan is ook Mattheüs ’n goeie voorbeeld. As ’n gay man word hy die slagoffer van sy homofobiese pa se emosionele afpersing, beskuldigings en voorwaardelike liefde. Mattheüs bly afhanklik van sy pa se finansiële bystand om sy eie besigheid op die been te bring—selfs as ’n sterwende kankerlyer hou Benjamin Duiker die hef in die hand. Sy seun versorg hom, dra kos aan en moet konstant aan sy pa se onredelike vereistes voldoen. Manipulasie gaan gepaard met voorwaardes—die heel belangrikste een is dat Mattheüs nie toegelaat word om ’n intieme verhouding met Jack onder Benjamin se dak te hê nie.

Dit is juis Benjamin se voorwaardelike liefde wat die grootste psigologiese skade aanrig. Sy onbegrip, onverdraagsaamheid, verontskuldigings en selfregverdiging blyk duidelik uit die bandopnames wat hy voor sy dood vir Mattheüs maak: “Wat sal tog van die wêreld word as almal nou soos julle is? Waar sal die kinders vandaan kom? Jy moet weet, Mattie, dis goed dié wat ek nie maklik uit my gedagtes kan kry nie. Ek is ook maar net ’n mens, ’n

man, jy moet nou maar nie vir ou Pa kwalik neem nie." (183)

Benjamin is in 'n voortdurende magstryd met sy seun betrokke—hy is altyd die een wat beter weet, sy woord is wet en geen teenkating word geduld nie. Venter slaag goed daarin om die uiters komplekse verhouding tussen gay seuns en hul heteroseksuele vaders uit te beeld—niks is eenvoudig in dié verhoudings nie. Dit berus op veel meer as absolute onverdraagsaamheid, want Benjamin wil net die beste vir sy seun hê en Mattheüs bly steeds lief vir sy pa—op 'n stadium dink hy selfs dat sy pa sexy is. Verder kan 'n mens vra in watter mate Benjamin ook 'n slagoffer van sosiale kondisionering is.

Deur konkrete beelde en onbeskroomde beskrywings bied Venter insig in die hel van kankerlyding: "Liewe hel. Bruin drek, 'n onheilige bruin, 'n kleur wat jy met die duivel self assosieer, alhoewel hy nie in daai opgerakelde gedaante glo nie. Hierdie toingrige slym wat Pa uit homself probeer uitkry en wat die liggaam verwerp, om hemelsnaam, as professor Jannie de Lange, die onkoloog, dit nie kan sien nie, is 'n bedenklike kleur as daar ooit een was." (73)

Mattheüs se pornoverslawing is interessant en nuut—Venter slaag uitstekend om die binnewêreld van die pornoverslaafde te verwoord. Ontnugtering is onafwendbaar, want dié soort bevrediging is beperkend. Mattheüs ervaar afstomping weens sy pornoverslawing; in sy geheue kan hy nie meer tussen verskillende pornoakteurs onderskei nie: "Selfs al was hulle bou en aanslag verskillend, word hulle daar in die storthokkie waar hy stadigaan onder die waterdruppels stabiliseer, slegs klone van mekaar. Elkeen 'n generiese weergawe van die oorspronklike. Wie is dit? En wat is die ideale naai in elk geval?" (79)

*Wolf, Wolf* sluit op verskeie maniere aan by die Afrikaanse prosatradisie. Die stryd met die vaderfiguur herinner aan die werk van Koos

Prinsloo, terwyl die versorging van en sterwensbegeleiding aan die sterwende ouerfiguur herinner aan *Agaat* van Marlene van Niekerk—veral ten opsigte van die psigodinamiese spel tussen versorger en sterwende. In dié opsig is daar ook parallelle met sommige kortverhale van S. J. Naudé.

Die roman belig op oortuigende wyse die problematiese verhoudings wat gay mans met hul vaders het. Die nadelige gevolge van 'n heteronormatiewe samelewing word goed verweef met ander sosiale knelpunte in die huidige Suid-Afrika—brose rasseverhoudings, korrupsie en misdaad. Die roman herinner lesers daaraan dat hulle daagliks die wolf tart deur te vra hoe laat dit is. Hierdeur word 'n gevoel van 'n naderende einde of krisis in die Suid-Afrikaanse samelewing beklemtoon.

*Neil Cochrane*  
cochrn1@unisa.ac.za  
Universiteit van Suid-Afrika  
Pretoria